

Scenariusz zajęć: Czym jest fake news?

Grupa wiekowa: uczniowie klas 7–8 szkoły podstawowej oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych

Czas trwania: 45 minut (z możliwością rozbudowy do 90 minut)

Przedmiot: godzina wychowawcza / wiedza o społeczeństwie / edukacja medialna

Forma pracy: praca indywidualna, praca w grupach, burza mózgów, analiza źródeł

Środki dydaktyczne:

- prezentacja lub plansza „Co to jest fake news?”,
- karta pracy (dla każdej grupy lub ucznia),
- infografika „6 twarzy fake newsa”,
- krótkie teksty lub wydruki przykładowych newsów (zmanipulowanych i prawdziwych),
- tablica / ekran / rzutnik / dostęp do internetu (opcjonalnie).

Cele lekcji

Cele ogólne:

- rozwijanie umiejętności rozpoznawania fałszywych informacji w mediach.
- kształtowanie postawy krytycznego odbiorcy treści z internetu.
- uświadamianie zagrożeń wynikających z dezinformacji.

Cele szczegółowe (uczeń potrafi):

- wyjaśnić, czym jest fake news,
- wskazać różnice między informacją a manipulacją,
- rozpoznać podstawowe typy fałszywych informacji,
- sprawdzić wiarygodność źródła informacji,
- podać przykłady fake newsów i opisać ich działanie.

Tematyczna
Wideoprezentacja

Scenariusz zajęć: Czym jest fake news?

Przebieg zajęć: Wprowadzenie (10 minut)

1. Rozmowa kierowana i aktywizacja

Krok 1. Powitanie uczniów i przedstawienie tematu:

„Dziś zajmiemy się tematem, z którym wszyscy się spotykamy – świadomie lub nie – czyli fake newsami. Czy wiecie, co to znaczy? Gdzie możecie się na nie natknąć?”

Krok 2. Burza mózgów – pytania otwarte:

- Co według Was oznacza pojęcie „fake news”?
- Gdzie najczęściej spotykacie się z informacjami – w jakich mediach?
- Czy zdarzyło Wam się wierzyć w coś, co potem okazało się nieprawdą?

Nauczyciel zapisuje hasła uczniów na tablicy lub planszy. Zachęca do podawania przykładów (np. z TikToka, YouTube, Facebooka, forów, memów itd.)

Krok 3. Wprowadzenie definicji:

„Fake news to fałszywa informacja podawana w formie przypominającej prawdziwe wiadomości. Czasem są one tworzone celowo, by wprowadzić w błąd, a czasem są powielane bez sprawdzenia. Celem może być manipulacja, zarobek albo po prostu wywołanie emocji.”

Przebieg zajęć: Część główna (25 minut)

2. Analiza fake newsów i typologia – miniwykład + praca grupowa

Krok 4. Wprowadzenie typologii fake newsów (10 minut)

Metoda: miniwykład z pokazem infografiki (np. „6 twarzy fake newsa”)

Tematyczna
Wideoprezentacja

Scenariusz zajęć: Czym jest fake news?

Wypowiedź nauczyciela:

„Nie wszystkie fake newsy są takie same. Część z nich to celowa dezinformacja, inne są powielane nieświadomie. Wyróżniamy m.in.:

- dezinformację – czyli celowe tworzenie nieprawdziwych informacji,*
- misinformację – przekazywanie fałszu bez złych intencji,*
- clickbaity – nagłówki, które mają nas tylko przyciągnąć kliknięciem,*
- deepfake – fałszywe nagrania audio/wideo tworzone przez sztuczną inteligencję,*
- półprawdy – informacje, które zawierają tylko część faktów, ale prowadzą do błędnych wniosków.”*

Uczniowie mogą notować lub korzystać z karty pracy / infografiki.

Krok 5. Praca w grupach: „Rozpoznaj fake newsa” (15 minut)

Podział na grupy (3–5 osób).

Każda grupa otrzymuje kartę pracy z fragmentem wiadomości. Niektóre informacje są prawdziwe, inne to klasyczne fake newsy.

Zadanie uczniów: Na podstawie arkusza analizują wiadomość, odpowiadają na pytania:

1. Czy podano źródło informacji?
2. Jak brzmi tytuł? Czy wzbudza emocje?
3. Czy są dowody, dane, cytaty ekspertów?
4. Czy zawarto zdjęcie/grafikę? Jakie ma cechy?
5. Jakie emocje wywołuje ten tekst?
6. Czy ufasz tej wiadomości? Dlaczego tak/nie?

Wskazówka dla nauczyciela: Można wykorzystać np. wydruki z memów, sensacyjnych nagłówków lub stron z faktami i mitami.

Po wykonaniu zadania: każda grupa prezentuje swoją analizę. Można zrobić „sondę klasową” – która wiadomość wydawała się najbardziej podejrzana? Co Was zmyliło?

Tematyczna
Wideoprezentacja

Scenariusz zajęć: Czym jest fake news?

Kończymy zajęcia częścią refleksyjną i podsumowującą. To ważny moment, by uczniowie uświadomili sobie praktyczne znaczenie tematu i zapamiętali, jak mogą się chronić przed dezinformacją w codziennym życiu.

Przebieg zajęć – zakończenie i refleksja (10 minut)

Krok 6. Podsumowanie zajęć (5 minut)

Metoda: rozmowa kierowana, pytania otwarte

Wypowiedź nauczyciela:

„Z dzisiejszej lekcji płynie ważna nauka – nie każda informacja w internecie jest prawdziwa. Fake newsy mogą wywoływać panikę, niszczyć reputację, a nawet wpływać na wybory czy konflikty. Dziś nauczyliście się, jak rozpoznawać takie treści i dlaczego warto być uważnym.”

Pytania do uczniów (można zapisać na tablicy):

- Czym różni się informacja od manipulacji?
- Jakie są znaki ostrzegawcze fake newsów?
- Jakie pytania warto sobie zadać, zanim uwierzymy w coś, co przeczytaliśmy?

Uczniowie mogą udzielać odpowiedzi ustnie lub zapisać je na końcu karty pracy.

Tematyczna
Wideoprezentacja

Scenariusz zajęć: Czym jest fake news?

Krok 7. Zadanie domowe lub dodatkowe (5 minut)

Propozycja 1 – praktyczna:

Wyszukaj jedną wiadomość z internetu lub social mediów, której prawdziwości nie jesteś pewien. Spróbuj ją zweryfikować – sprawdź źródło, datę, autora, porównaj z innymi źródłami. Opisz swój tok rozumowania i wnioski.

Propozycja 2 – refleksyjna:

Napisz krótki komentarz (5–6 zdań) na temat tego, dlaczego warto mieć w sobie 'detektor fake newsów'. Czy uważasz, że to ważna umiejętność?

Materiały do scenariusza

- Karta pracy ucznia – z miejscem na analizę wiadomości, refleksję i notatki.
- Infografika – „6 twarzy fake newsa”.
- Wideo-prezentacja – którą można wykorzystać jako uzupełnienie lekcji lub niezależny materiał.

Tematyczna
Wideoprezentacja

**Zadanie finansowane ze
środków Ministra Edukacji.**

**Pomoce dydaktyczne stworzone
przez Fundację OmniSkola.**

Komplet pomocy dydaktycznych składa się z 2 pakietów tematycznych:

1. Prawda czy manipulacja?
2. Siła argumentu.

Każdy pakiet zawiera:

- Kartę pracy
- Infografikę
- Scenariusz zajęć
- Wideoprezentację

Wszystkie pomoce dydaktyczne są dostępne bezpłatnie na portalu EduZabawy.com pod adresem: <https://eduzabawy.com/fake-czy-fakt/>

